

РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, доцента, завідувача кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету Малетової Ольги Сергіївни на дисертацію Воловика Сергія Володимировича «Адміністративно-правові засади діяльності ІР-суду як суб'єкта реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності в Україні», яка подана на захист до разової спеціалізованої вченої ради у Сумському державному університеті, на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми. Ефективна система правового захисту прав інтелектуальної власності є важливою складовою економічного розвитку та інтеграції України до Європейського Союзу. Створення спеціалізованого ІР-суду відповідає сучасним викликам глобалізованого світу та європейським стандартам, адже забезпечує спеціалізацію суддів, якісне вирішення спорів та формування єдиної правозастосовної практики у цій сфері. Така ініціатива є не лише частиною імплементації європейського права, але й відображенням прагнення України модернізувати свою правову систему відповідно до міжнародних стандартів.

Наукова розробка адміністративно-правових засад діяльності ІР-суду має стратегічне значення для забезпечення єдності правозастосування, що є ключовою вимогою Європейського Союзу у контексті гармонізації правової системи України з європейськими стандартами. ІР-суд може стати ефективним інструментом для впровадження єдиних підходів до вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності, забезпечуючи прогнозованість і стабільність правозастосування. Це, своєю чергою, створить правову основу для виконання зобов'язань України за Угодою про асоціацію з ЄС, зокрема у частині захисту прав інтелектуальної власності.

ІР-суд, через формування уніфікованої судової практики, може стати орієнтиром не лише для інших судів, але й для органів державної влади та

бізнесу, сприяючи створенню прозорого і передбачуваного середовища у сфері інтелектуальної власності. Це підвищить довіру інвесторів та забезпечить захист інтересів як національних, так і міжнародних суб'єктів. Таким чином, дослідження адміністративно-правових засад діяльності ІР-суду є не лише науково значущим, але й критично необхідним для практичної реалізації євроінтеграційних прагнень України. Це дослідження сприятиме вирішенню ключових проблем правового регулювання інтелектуальної власності, адаптації національної системи до європейських стандартів та формуванню фундаменту для інноваційного розвитку країни.

Науковий рівень дисертаційного дослідження та наукових публікацій. Дослідження Воловика Сергія Володимировича «Адміністративно-правові засади діяльності ІР-суду як суб'єкта реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності в Україні» відповідає вимогам, що висувуються до робіт на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань 08 «Право» і спеціальності 081 «Право».

Робота виконана у Сумському державному університеті. Дисертація відповідає положенням Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII; Стратегії реформування державного управління України на 2022-2025 роки, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р; Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 червня 2016 р. № 402-р; Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, схваленої Указом Президента України від 11 червня 2021 р. № 231/2021; Цілям сталого розвитку України на період до 2030 року, схваленим Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019; Рішенню Вищої кваліфікаційної комісії суддів України «Про оголошення конкурсу на зайняття вакантних посад суддів Вищого суду з питань інтелектуальної власності» № 98/зп-17 від 30.09.2017 р.; Пріоритетним напрямкам розвитку правової науки на 2016-2020

роки, затвердженим Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 03.03.2016 р.

Основні результати та висновки дисертаційного дослідження викладені у десяти наукових публікаціях. Серед них п'ять статей опубліковано у журналах, що входять до переліку наукових фахових видань із юридичних наук, одна стаття – в іноземному науковому періодичному виданні (Словацька Республіка), а також чотири тези доповідей представлені на міжнародних науково-практичних конференціях.

Новизна дисертаційного дослідження, повнота викладу в опублікованих працях. Вважаю, що дисертаційне дослідження виконано на високому науковому рівні. Позитивність його результатів полягає в тому, що вперше в Україні запропоновано інноваційне трактування концепції «адміністративно-правовий статус IP-суду України», яке враховує багатовимірну природу цієї інституції. Це трактування дозволяє глибше зрозуміти IP-суд не як однотипну судову установу, а як складну конструкцію, що включає низку важливих елементів, визначених адміністративно-правовими нормами. Такий підхід дає змогу побудувати чітку картину всіх аспектів функціонування цього суду в рамках національної правової системи.

Розробка цієї багатовимірної конструкції має важливе значення для правової науки та практики, оскільки систематизує всі ключові компоненти адміністративно-правового статусу IP-суду, що створює базу для подальшої розбудови правового регулювання діяльності цієї інституції. Пропоновані елементи, такі як порядок утворення суду, його місце в системі судоустрою, компетенція та повноваження, а також юридичні гарантії діяльності, сприяють формуванню цілісного і зрозумілого уявлення про функціонування суду, що є важливим для забезпечення його ефективності та стабільності.

Систематизація принципів функціонування IP-суду, серед яких законність, верховенство права, спеціалізація, незалежність суддів, доступність правосуддя тощо, дозволяє не лише визначити ключові принципи, що мають бути покладені в основу його роботи, а й сприяє встановленню

загальних орієнтирів для діяльності судових органів в Україні. Така концептуалізація є основою для забезпечення високої якості правосуддя в сфері інтелектуальної власності.

Окрім того, інтеграція адміністративно-правових засад діяльності ІР-суду в єдину систему нормативно-правових актів дозволяє забезпечити стабільність і передбачуваність правових відносин, що стосуються інтелектуальної власності в Україні. Завдяки цьому, впровадження ІР-суду стане важливим кроком у вдосконаленні судової системи, сприяючи розвитку інтелектуального потенціалу країни та залученню інвестицій у сферу новітніх технологій і інновацій.

Таким чином, дослідження Воловика Сергія Володимировича «Адміністративно-правові засади діяльності ІР-суду як суб'єкта реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності в Україні» виконане на високому науково-теоретичному та методологічному рівнях. Висновки, положення, рекомендації та пропозиції дисертації відповідають всім вимогам, які встановлюються для такого виду робіт Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затверджених постановою КМУ від 12 січня 2022 року № 44, є обґрунтованими та логічними, мають високий ступінь наукової новизни та практичне значення.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. У дисертації на підставі дослідження значної кількості законодавчих актів та літературних джерел сформульовані основні положення щодо адміністративно-правових засад діяльності ІР-суду як суб'єкта реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності в Україні.

Мета цього дисертаційного дослідження полягає в глибокому аналізі адміністративно-правових засад діяльності ІР-суду в Україні, визначенні його ролі як суб'єкта реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності.

Для досягнення цієї мети важливо було розглянути, як чинне адміністративне законодавство, теорія адміністративного права та практичні аспекти правозастосування взаємодіють у контексті діяльності спеціалізованого суду, який має за мету вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності. Це дозволило створити чітку теоретичну базу для ефективної діяльності ІР-суду та його інтеграції у правову систему України.

У ході дослідження необхідно було досліджено державну політику у сфері інтелектуальної власності в Україні, визначено місце ІР-суду в системі суб'єктів, що реалізують цю політику, а також досліджено правові засади, на яких базується діяльність цього суду. Ключовими завданнями стали встановлення принципів, завдань, функцій та компетенції ІР-суду, а також з'ясування його правового статусу в контексті адміністративного законодавства, зокрема розгляд юридичних гарантій його діяльності. Це дозволило окреслити правовий механізм функціонування суду в умовах змінюваного законодавчого середовища.

Важливим аспектом також був аналіз зарубіжного досвіду в організації та діяльності ІР-судів, що дав можливість визначити найкращі практики, які можна адаптувати до українських реалій. Крім того, завданням дослідження були й виявлення напрямків удосконалення національного законодавства, що регулює діяльність ІР-суду, з метою забезпечення його ефективного функціонування та адаптації до міжнародних стандартів.

Нормативною основою дослідження є Конституція України, міжнародні правові акти, нормативно-правові акти Верховної Ради України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України та інші акти національного законодавства, що регулюють правовідносини у сфері інтелектуальної власності в Україні. Інформаційну й емпіричну основу дисертації становлять узагальнення практики діяльності судів у справах у сфері інтелектуальної власності, відомості на офіційних веб-сайтах суб'єктів публічної адміністрації, правова публіцистика, довідкові видання, статистичні матеріали, а також власний практичний досвід роботи дисертанта на посаді голови Сумського окружного адміністративного суду.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Результати дослідження, що виносяться на захист, отримано завдяки всебічному використанню комплексного підходу, який передбачає поєднання низки різноманітних методів наукового пізнання. Виконана робота базується на системному поєднанні загальнонаукових та спеціально-наукових методів. Завдяки цьому Воловику Сергію Володимировичу вдалося на високому рівні виконати всі поставлені в дисертаційному дослідженні наукові завдання.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що сформульовані та викладені в дисертації положення, узагальнення, висновки й рекомендації мають як загальнотеоретичне, так і практичне значення для науки адміністративного права та можуть бути використані в різних сферах, а також бути використані для вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності ІР-суду як суб'єкта реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності в Україні.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому. Вивчення змісту дисертації підтверджує, що вона має логічну та чітку структуру.

Логічна структура дисертації побудована таким чином, щоб поетапно розкрити всі аспекти адміністративно-правових засад діяльності ІР-суду в Україні. Вона має на меті детальне і всебічне дослідження цього інституту через розгляд теоретичних, правових і практичних аспектів його функціонування. Перший розділ присвячений загальній характеристиці державної політики у сфері інтелектуальної власності в Україні як об'єкта адміністративно-правового регулювання. Тут автор розглядає основні принципи державної політики, а також місце ІР-суду серед інших суб'єктів цієї політики, визначаючи його роль і значення в системі правозастосування.

Другий розділ дисертації фокусується на адміністративно-правовому статусі ІР-суду, що включає мету його створення, принципи діяльності, завдання та функції суду, а також його компетенцію та повноваження в рамках

реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності. У цьому розділі досліджується, як судові органи можуть ефективно взаємодіяти з іншими правовими структурами для забезпечення ефективного захисту інтелектуальної власності в Україні. Це також включає розгляд юридичних гарантій діяльності суду та принципів, які повинні визначати його роботу для забезпечення високого рівня правосуддя.

Третій розділ спрямований на вдосконалення існуючої правової структури ІР-суду в Україні, включаючи аналіз зарубіжного досвіду і можливості його адаптації до національних умов. Цей розділ містить пропозиції щодо удосконалення національного законодавства, що регулює діяльність суду, а також визначення напрямків, які мають сприяти підвищенню ефективності та адаптації українського ІР-суду до міжнародних стандартів. Завершуючи дисертацію, автор робить висновки, що підсумовують результати дослідження та пропонують шляхи удосконалення правового механізму функціонування ІР-суду в Україні.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. У цілому позитивно оцінюючи дослідження Воловика Сергія Володимировича варто звернути увагу на деякі спірні, дискусійні положення і висловити окремі зауваження, як підґрунтя для обговорення під час захисту:

1) Попри заявлене використання соціологічного методу, бракує конкретних даних, отриманих шляхом соціологічного опитування. Зокрема, було б доцільно включити результати опитувань представників юридичної спільноти чи бізнесу щодо очікувань від діяльності ІР-суду.

2) Дисертація не містить достатньої кількості ілюстрацій, графіків або схем, які б допомогли наочно продемонструвати складні адміністративно-правові аспекти функціонування ІР-суду в Україні. Включення таких матеріалів могло б значно покращити сприйняття ключових ідей та концепцій, зробивши дослідження більш доступним і зрозумілим для широкого кола читачів, зокрема для тих, хто не є спеціалістами в галузі адміністративного права.

3) У дисертації надається аналіз зарубіжного досвіду організації та діяльності ІР-судів, але він виглядає дещо однобічним. Варто було б більше уваги приділити порівнянню не лише з успішними прикладами, а й з практиками тих країн, де такі суди не досягли значних результатів. Це допомогло б не лише краще зрозуміти існуючі проблеми, але й створити більш збалансовану картину, яка б дозволила знайти оптимальні шляхи для адаптації закордонного досвіду до українських реалій.

Стосовно пропозицій для дискусії, то пропоную розглянути питання з приводу того:

1) Яким чином професійна підготовка суддів для ІР-суду може вплинути на його ефективність?

2) Які критерії повинні бути визначені для відбору суддів, і чи потрібно впроваджувати спеціалізоване навчання для забезпечення високої якості правосуддя в галузі інтелектуальної власності?

3) Як знайти оптимальний баланс між розробкою та захистом інтелектуальної власності та стимулюванням інновацій у післявоєнний період в Україні?

Утім, зазначене вище стосується окремих дискусійних положень дисертації та у своїй сукупності не впливає на загалом позитивну її оцінку.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Під час вивчення тексту дисертації та наукових праць Воловика Сергія Володимировича фактів порушення академічної доброчесності не виявлено. Дисертація є самостійною, оригінальною науковою працею.

Висновки про відповідність дисертації встановленим вимогам. Викладене дає підстави для остаточного висновку про те, що дисертація «Адміністративно-правові засади діяльності ІР-суду як суб'єкта реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності в Україні», яка підготовлена за спеціальністю 081 «Право» відповідає вимогам наказу «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)»,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року №261 (зі змінами та доповненнями від 3 квітня 2019 року №283), наказу МОН України від 12 січня 2017 року №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), а її автор – Воловик Сергій Володимирович заслуговує на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ:

доктор юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства

Навчально-наукового інституту права

Сумського державного університету

Ольга МАЛЕТОВА

